

JAARVERSLAG 2014 EN JAARPLAN 2015

LEDEN REKENKAMER UTRECHT

- ◆ Peter van den Berg (voorzitter), vanaf 1 januari 2015
- ◆ Hans van den Broek
- ◆ Gerard Bukkems

STAF REKENKAMER UTRECHT

- ◆ Mario van den Berg (senior onderzoeker)
- ◆ Maaïke van Elteren (senior onderzoeker)
- ◆ Sylvia van Leeuwen (senior onderzoeker)
- ◆ Floris Roijackers (secretaris/hoofd staf), tot 1 april 2015
- Gerth Molenaar (secretaris/hoofd staf), vanaf 1 april 2015

Utrecht, 2 april 2015

1 VOORWOORD

De Rekenkamer Utrecht is een onafhankelijk bestuursorgaan van de gemeente Utrecht, met een grondslag in de gemeentewet (artikel 81a). De rekenkamer onderzoekt de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur (gemeentewet, artikel 182).

Met onderzoek wil de rekenkamer inzicht verschaffen en bijdragen aan het verbeteren van het functioneren van de gemeente Utrecht. Zij beoogt met haar rapportages met aanbevelingen de gemeenteraad te ondersteunen in zijn kaderstellende en controlerende rol.

De rekenkamer is onafhankelijk in de keuze van onderwerpen, de onderzoeksaanpak en –timing, en de oordeelsvorming. Dat uitgangspunt houden wij hoog in het vaandel. Die onafhankelijkheid betekent niet dat wij ‘op afstand’ ons werk doen, integendeel. Voor een goede onderzoeksprogrammering is het van belang dat de rekenkamer goed contact heeft met de raad en betrokken is bij wat er in de gemeentelijke organisatie en in de stad gebeurt.

De personele samenstelling van de rekenkamer was de afgelopen periode aan veel verandering onderhevig door het vertrek van twee ‘founding fathers’. Voorzitter Watze de Boer vertrok in het voorjaar van 2014. Met veel elan en op markante wijze heeft hij vanaf 26 juni 2001 - als eerste voorzitter – de Utrechtse Rekenkamer op de kaart gezet. We danken hem zeer voor al zijn inzet en de energie waarmee hij dat gedaan heeft!

Ook secretaris Floris Roijackers vertrekt thans. Hij heeft vanaf de start van de Utrechtse Rekenkamer, gedurende een periode van twaalf jaar, een grote en zeer verdienstelijke bijdrage geleverd aan het opbouwen en in positie brengen van de rekenkamer. Wij danken hem zeer voor al zijn inzet, en collegialiteit.

Per 1 januari 2015 is Peter van den Berg als nieuwe voorzitter aangetreden en op 1 april Gerth Molenaar als secretaris.

In dit jaarverslag /jaarplan wordt teruggeblikt op 2014 en wordt vooruitgekeken naar 2015. 2014 was ook voor de gemeenteraad een bijzonder jaar.

De gemeenteraadsverkiezingen zorgden voor veel nieuwe gezichten in de raad. Nieuw beleid werd in snel tempo ontwikkeld: de 3D’s zijn inmiddels een ingeburgerd begrip. Wij sloten daarbij aan met een rapport over de transformatie Zorg voor Jeugd.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt teruggeblikt op 2014 en de rapporten die toen zijn gepubliceerd. In hoofdstuk 3 geven wij uitleg over lopende en voorgenomen onderzoeken in 2015. Tot slot geeft hoofdstuk 4 inzicht in de financiën van de Rekenkamer Utrecht. Bijlage 1 van dit document bevat een lijst van publicaties uit de periode 2010-2014. Bijlage 2 bevat een overzicht van personele inzet en mutaties personeel bestand.

Voor meer informatie over de Rekenkamer Utrecht en al onze publicaties in de periode 1998-2015 verwijzen wij u graag naar onze website www.utrecht.nl/rekenkamer. Via de website (de ideeënbox) kunnen burgers ook suggesties doen voor onderzoek door de rekenkamer.

Peter van den Berg, voorzitter

Gerth Molenaar, secretaris

Hans van den Broek, lid

Gerard Bukkems, lid

2 TERUGBLIK OP 2014

2.1 INLEIDING

Deze terugblik op 2014 geldt als het jaarverslag van de Rekenkamer Utrecht. In 2014 heeft de rekenkamer twee rapporten en twee rekenkamerbrieven uitgebracht (zie tabel 1).

Tabel 1 Publicaties in 2014

Rapport	Datum	§
Lessen van ongenoegen. Een onderzoek naar klachtbehandeling door de gemeente Utrecht.	17 juli 2014	2.2
Jeugdhulp in ontwikkeling. Een onderzoek naar de decentralisatie van de jeugdzorg in Utrecht.	23 september 2014	2.3
Brief G4-rekenkamers aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal. <i>Onderzoek G4-rekenkamers naar de voorbereiding invoering decentralisatie jeugdzorg.</i>	23 september 2014	2.3
Brief G4-rekenkamers aan de G4-gemeenteraden. <i>Onderzoek G4-rekenkamers naar de voorbereiding invoering decentralisatie jeugdzorg.</i>	23 september 2014	2.3

Hieronder lichten wij de onderzoeken toe. Naast het onderzoek hebben wij een advies uitgebracht over het ‘controlegat’ (paragraaf 2.4). In paragraaf 2.5 gaan wij in op de andere activiteiten die wij in 2014 hebben ondernomen.

Eén onderzoek dat in november 2014 is herstart loopt nog, namelijk het onderzoek naar het Muziekpaleis. Dit onderzoek beschrijven we in hoofdstuk 3.

2.2 KLACHTBEHANDELING – LESSEN VAN ONGENOEGEN

Doel van het onderzoek

De gemeente verleent verschillende diensten en producten aan inwoners, ondernemers en bezoekers van de stad. Bijvoorbeeld: het ophalen van vuilnis, het afgeven van vergunningen of reisdocumenten en het verstrekken van uitkeringen. Als iemand ontevreden is over de dienstverlening of de uitvoering van beleid, dan kan hij of zij een klacht indienen. Een klacht gaat over gedragingen, zoals een onprettige bejegening, het niet op tijd beantwoorden van een brief, het geven van onbegrijpelijke informatie, enzovoort. De gemeente Utrecht rapporteerde dat zij in 2012 in totaal 599 klachten kreeg, waarvan 221 gegrond waren. De Rekenkamer Utrecht onderzocht in 2014 of klachtbehandeling door de gemeente Utrecht adequaat is. Biedt de gemeente klagers genoegdoening en leert de gemeente van de klachten?

Conclusies en aanbevelingen

De rekenkamer concludeerde dat het college van burgemeester en wethouders onvoldoende stuurt op een adequate klachtbehandeling. De gemeente stelde in 2013 een nieuwe werkwijze (herontwerp) op om de behandeling van klachten te verbeteren. De nieuwe werkwijze bevat waardevolle uitgangspunten, maar is niet gemeentebreed geïmplementeerd omdat deze nooit formeel is vastgesteld door de ambtelijke top. Verder hebben de raad, het college en de ambtelijke top geen inzicht in de mate waarin klagers genoegdoening krijgen en of de gemeente leert van klachten. Dat belemmert het sturen op adequate klachtbehandeling en het signaleren van kansen voor het verbeteren van de gemeentelijke dienstverlening.

De rekenkamer onderzocht meer diepgravend de klachtbehandeling van de Organisatieonderdelen Stadswerken, Publiekszaken en Werk en Inkomen. Deze organisatieonderdelen hebben veel contacten met burgers en ontvingen in 2012 de meeste klachten. De drie organisatieonderdelen verschilden op een aantal punten onderling qua werkwijze en zij voeren klachtbehandeling niet volledig uit volgens de uitgangspunten van de nieuwe werkwijze. Die verschillen zijn niet per definitie slecht: er moet ruimte zijn voor maatwerk. Een aantal verschillen beoordeelden we wél als problematisch. Dat zijn met name factoren die het leren van klachten belemmeren.

Leren van klachten is belangrijk om herhaling te voorkomen en de dienstverlening te verbeteren. Om lessen uit klachten te kunnen trekken is het van belang om klachten te registreren (op een zelfde wijze) en om ze periodiek te analyseren. De organisatieonderdelen deden dat nog niet allemaal in voldoende mate. Daardoor was het ook lastig om op gemeentebreed niveau lessen uit klachten te trekken.

Als een burger niet tevreden is over de wijze waarop de gemeente zijn klacht behandelde, kan hij de hulp inschakelen van de ombudsman. De functie van ombudsman wordt in Utrecht sinds 2012, na een besluit van de gemeenteraad, uitgevoerd door de Nationale ombudsman. De verzoeken die burgers indienden bij de Nationale ombudsman zijn door de gemeente onvoldoende gebruikt om de dienstverlening en de klachtbehandeling van de gemeente te verbeteren.

In het rapport doet de rekenkamer de volgende aanbevelingen:

a Maak onderbouwde keuzes voor uniformering van klachtbehandeling dan wel het vrijlaten van IRM-ers bij het organiseren van adequate klachtbehandeling, door het herontwerp te verbeteren. Betrek de IRM-ers hierbij, zodat de kennis in de organisatie over adequate klachtbehandeling wordt benut en draagvlak voor de gemeentebrede werkwijze kan ontstaan.b Verhelder, na de verbeter slag, de status van het herontwerp, zodat duidelijk is hoe de klachtbehandeling dient te worden georganiseerd in de organisatie. Deel de verantwoordelijkheid voor de invoering toe.c Waarborg een stevige positie van de decentrale klachtcoördinator door zijn rol te expliciteren: een onafhankelijke functie gericht op het bevorderen van adequate klachtbehandeling. Laat IRM-ers vrij in hoe ze dat organiseren.

- d Verbeter de analyse van klachten en de rapportage per organisatieonderdeel, bijvoorbeeld door oorzaken (van trends) van klachten te signaleren en verbetervoorstellen op te nemen in de rapportages.
- e Zet de uniformering van het proces van klachtbehandeling door op het gebied van ICT-ondersteuning en registratie. Registreer de aard én de oorzaak van een klacht.
- f Analyseer periodiek op concernniveau de trends in klachten en de adequaatheid van klachtbehandeling bij de organisatieonderdelen. Beleg de verantwoordelijkheid expliciet bij de concernmanager Financiën en Control en de centrale klachtencoördinator.
- g Intensiveer als raad de controle op de implementatie van het verbeterde herontwerp en draag het college op om na implementatie van het verbeterde herontwerp het functioneren van het interne en externe klachtrecht opnieuw te evalueren.
- h Verbeter de informatievoorziening aan de raad over klachtbehandeling door ook te rapporteren over oorzaken van klachten en de verbeteringen die zijn doorgevoerd in de dienstverlening. Naast klachten kunnen ook andere indicatoren voor dienstverlening worden gehanteerd (melding, nalevings servicenormen, beroep en bezwaar, etc.).
- i Verbeter de informatie aan de burgers van Utrecht over de kwaliteit van de dienstverlening en klachten en verzoeken die over de gemeente zijn ingediend.

Publicatie en raadsbehandeling

De publicatie en de behandeling van het rapport *Lessen van Ongenoegen* en het raadsvoorstel van de rekenkamer verliep als volgt (zie tabel 2).

Tabel 2 Publicatie rekenkamerrapport en behandeling gemeenteraad Utrecht

Mijlpaal	Datum
Publicatie	17 juli 2014
Raadsinformatieavond: toelichting door de rekenkamer	9 september 2014
Behandeling in de raadscommissie Mens en Samenleving	15 september 2014
Behandeling in de gemeenteraad. De raad nam alle aanbevelingen over	25 september 2014

In de raadsvergadering van 25 september stemde de raad unaniem in met het raadsvoorstel over het rekenkamerrapport *Lessen van ongenoegen*. Daarmee gaf de raad het college de opdracht om de aanbevelingen uit te voeren. De raad drong er bij het college op aan een helder plan van aanpak op te stellen voor de opvolging van het raadsbesluit.¹

¹ Conform Amendement 2010/30. “Uitvoering raadsbesluiten rekenkamerrapporten inzichtelijk”

Plan van aanpak college van B&W

Op 4 november 2014 stuurde het college een raadsbrief met daarbij een plan van aanpak en een jaarrapportage over de klachtbehandeling in 2013.

Op 17 maart 2015 stuurde het college een commissiebrief met als bijlage de Rapportage Klachten 2014 aan de commissie Mens & Samenleving. In de rapportage wordt aandacht besteed aan het plan van aanpak van het college en een aantal van de aanbevelingen die de rekenkamer deed.

Aandachtpunten voor de toekomst

De Rapportage Klachten 2014 bevat een helder overzicht van klachten per organisatieonderdeel, in de jaren 2012-2014, ingedeeld naar aard (zeven categorieën). Uit de rapportage blijkt dat er in 2014 ruim 800 klachten waren, waarvan 412 gegrond. De rapportage geeft de raad snel overzicht van de ontwikkelingen in klachten op hoofdlijnen. Met concrete voorbeelden van klachten en lessen die zijn getrokken geeft het college een inkijkje in hoe de onderdelen omgaan met het leren van klachten. Echter, de trends in klachten zijn nog onvoldoende geduid en van toelichting voorzien. De toelichting van het college op de constatering dat het aantal klachten in 2014 is toegenomen is beperkt (“de registratie is verbeterd en inwoners weten de gemeente beter te vinden”). Voor een betere duiding van trends is registratie van oorzaken van klachten noodzakelijk. Het college gaat niet in op de raadsbesluiten die daarop toezien (aanbevelingen d en h). Wij adviseren de raad om het college te vragen welke oorzaken ten grondslag liggen aan de klachten.

2.3 DECENTRALISATIE JEUGDZORG - JEUGDHULP IN ONTWIKKELING

Doel van het onderzoek

De gemeente is vanaf 1 januari 2015 verantwoordelijk voor de jeugdhulp. Zij moet zorgen voor jeugdhulp aan zeer kwetsbare cliënten, bijvoorbeeld kinderen en jongeren met een handicap, gedragsproblemen of een psychische stoornis of jeugdigen in gezinnen met sociale problemen of een onveilige situatie. De gemeente moet de jeugdhulp ook vernieuwen, zodat deze beter en goedkoper wordt. In 2015 is daarvoor € 68 miljoen van de rijksoverheid en € 8 miljoen uit eigen middelen beschikbaar.

Wij onderzochten in 2014 of de gemeente bij deze nieuwe taak voldoende rekening houdt met kansen en risico's, om te komen tot een betere en goedkopere jeugdhulp.

De rekenkamers van Amsterdam, Rotterdam en Den Haag voerden in 2014 tegelijkertijd een vergelijkbaar onderzoek uit. Op 23 september presenteerden de vier rekenkamers hun individuele rapporten en twee gezamenlijke brieven (aan de G4-gemeenteraden en aan de Tweede Kamer).

Conclusies en aanbevelingen

De Rekenkamer Utrecht concludeerde dat het college van burgemeester en wethouders duidelijk rekening houdt met kansen en risico's bij de ontwikkeling van de jeugdhulp in Utrecht. Veel kansen voor verbetering van de jeugdhulp maken deel uit van het Utrechtse beleid. De gemeente speelde in op factoren die de effectiviteit van de transformatie kunnen bevorderen of belemmeren. Er is hard gewerkt aan alle voorbereidingen, maar er moest ook nog veel gebeuren. Van veel maatregelen van de gemeente die gericht waren op verbetering van beleid of vermindering/beheersing van risico's moest nog blijken of zij daadwerkelijk leiden tot verbetering of besparing.

Wij benoemden in het rapport per pijler van het jeugdhulpstelsel kansen en risico's. De twee hoofdrisico's voor de doelen van de transformatie zijn:

- ◆ Onzekerheid of alle jeugdigen die dat nodig hebben in 2015 tijdig de juiste hulp krijgen. Mogelijke oorzaken voor ontoereikende jeugdhulp zijn: onzekerheid of de gemeente voldoende zorg heeft ingekocht, waardoor wachtlijsten kunnen ontstaan; afbouw van oude vormen van jeugdzorg terwijl nieuwe hulpvormen nog in ontwikkeling zijn; minder gezinnen dan verwacht die op eigen kracht opvoedproblemen oplossen; buurtteams Jeugd en Gezin die per 1 januari 2015 nog niet overal opgebouwd zijn. Als het niet lukt tijdig de juiste zorg te bieden, kunnen de problemen van jeugdigen verergeren.
- ◆ Onzekerheid of de gemeente daadwerkelijk op de kosten van de jeugdhulp zal besparen. De gemeente moet de landelijke bezuinigingen opvangen (3% in 2015; 7,6% in 2017). Het moet in de praktijk nog blijken of de vraag naar dure aanvullende zorg afneemt door meer preventie en de nieuwe werkwijze met de buurtteams Jeugd en Gezin. Het aantal cliënten dat een beroep doet op jeugdhulp is onzeker. De gemeente had maatregelen om kosten te beheersen nog onvoldoende uitgewerkt.

Het rapport van de rekenkamer liep vooruit op de daadwerkelijke decentralisatie van verantwoordelijkheden en budget voor jeugdzorg naar de gemeente Utrecht. Dit is per 1 januari 2015 een feit. Omdat beleid ten tijde van het onderzoek nog zeer in ontwikkeling was besloot de rekenkamer wel de kansen en risico's in haar rapport te benoemen, maar dit niet te vertalen in gedetailleerde beleidsaanbevelingen. Wel deed de rekenkamer een aanbeveling aan de raad om zijn controlerende taak stevig op te pakken. De rekenkamer vindt het belangrijk dat de gemeenteraad op tijd kan bijsturen als dat nodig is. In het rapport doet de rekenkamer daarom de volgende aanbeveling:

De gemeenteraad twee keer per jaar te informeren met een voortgangsrapportage over de ontwikkeling van het stelsel *Zorg voor Jeugd* en de werking in de praktijk.

In het rapport geeft de rekenkamer een uitgebreide beschrijving van de wijze waarop die rapportage aan de raad kan worden ingericht.

De raad heeft de rekenkamer gevraagd het woordje “minimaal”(twee keer per jaar) aan de aanbeveling toe te voegen. Dat heeft de rekenkamer gedaan en daarna heeft de raad de aanbeveling overgenomen.

Samenwerking buurtteams en huisartsen

Een stagiaire die participeerde in het Utrechtse rekenkameronderzoek voerde in dezelfde periode een afstudeeronderzoek uit naar de toen prille samenwerking tussen huisartsen en de op dat moment aanwezige buurtteams jeugd en gezin. Dit resulteerde in de universitaire masterscriptie “*Samenwerking in de kinderschoenen. Een onderzoek naar de samenwerking tussen huisartsen en buurtteammedewerkers Jeugd en Gezin in Utrecht*” (J.J. de Jonge. Universiteit Utrecht, juni 2014). Het onderzoek had tot doel een bijdrage te leveren aan het zo nodig en zo mogelijk verbeteren van de samenwerking tussen de huisartsen en buurtteammedewerkers binnen de Utrechtse Zorg voor Jeugd. Hiervoor doet mevrouw De Jonge diverse beleidsaanbevelingen.

Publicatie en raadsbehandeling

Tabel 3 Publicatie rekenkamerrapport en behandeling gemeenteraad Utrecht

Mijlpaal	Datum
Publicatie rapport en twee brieven van de G4-rekenkamers (gericht aan de G4-gemeenteraden en aan de Tweede Kamer)	23 september 2014
Raadsinformatieavond: toelichting door de rekenkamer	23 september 2014
Behandeling commissie Mens & Samenleving	13 november 2014
Behandeling in de gemeenteraad. De raad nam het raadsvoorstel met aanbeveling over	20 november 2014

Plan van aanpak college van B&W

Het college heeft geen plan van aanpak aan de raad gestuurd over de manier en termijn waarop het college invulling geeft aan het raadsbesluit over het rekenkameronderzoek. De reden hiervoor is dat het college reeds vóór de raadsbehandeling van het rekenkamerrapport (20 november), namelijk op 12 november 2014, een brief aan de raad stuurde over de monitoring, verantwoording en wijze van informeren van de raad over de voortgang van Meedoen naar Vermogen en Zorg voor Jeugd. Het college stelt in deze brief voor over welke thema's zij de raad wil informeren, welke bronnen daarvoor benut gaan worden en met welke frequentie de raad monitoringgegevens krijgt. Het college zal ieder kwartaal een basisrapportage aan de raad sturen, die ieder half jaar of jaar aangevuld wordt met extra verdiepende onderwerpen. Ook kondigde het college aan dat in de tweede helft 2015 een onderzoek start naar de prijs-kwaliteitverhouding en de ervaringen van cliënten.

De rekenkamer is positief over de opzet die het college voorstelt voor de monitoring en verantwoording. Het college geeft vrij duidelijk aan welke informatie de raad straks kan verwachten en er is gekozen voor een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve informatie. Het voorstel is echter niet duidelijk als het gaat om voortgangsinformatie over de uitrol van het stelsel en de kosten van de jeugdzorg.

Het wachten is nu op de eerste kwartaalrapportage (planning: begin mei 2015) om te zien hoe de aanpak van het college wordt vertaald naar de praktijk. De vraag is of de monitorgegevens tijdig beschikbaar zijn en of de kwaliteit van die gegevens in orde is. Dat was in het oude jeugdzorgstelsel een knelpunt.

Het college heeft ook toegezegd dat de raad jaarlijks geïnformeerd zal worden over het functioneren van het stelsel, maar in het voorstel is niet vermeld of het college dan ook informatie zal verstrekken over de werking van leidende principes in de praktijk, zoals preventie/ vroegsignalering, doelgroepbereik, veiligheid als ondergrens, demedicalisering, eigen kracht en ruimte voor professionals.

Aandachtspunten

Het jaar 2014 was te kenmerken als een snelkookpan van beleidsontwikkeling om de jeugdhulp op tijd ingericht te krijgen. Er zijn vele aspecten te noemen die in 2015 nauwgezet gevolgd moeten worden door de gemeente. Zoals de kwaliteit van zorg en de match tussen vraag en aanbod, de ontwikkeling van de nieuwe buurtteamorganisatie, de ontwikkeling van de kosten. In 2015 gaan de ontwikkelingen van het stelsel voor jeugdhulp in hoog tempo door. De afstemming en samenwerking tussen verschillende bij jeugdhulp en aanpalende beleidsterreinen betrokken professionals moet in 2015 vervolmaakt worden. De budgetgaranties voor aanbieders van de aanvullende jeugdhulp zoals overeengekomen in het regionale transitiearrangement Stad Utrecht eindigen op 1 januari 2016. De gemeente heeft aangekondigd dat zij in 2015 het beleid voor de aanvullende jeugdhulp verder zal uitwerken en een nieuw sturings- en bekostigingsmodel voor de aanvullende zorg zal ontwikkelen.

Vanaf 2016 zullen de rijksmiddelen over de gemeenten verdeeld worden via een objectief verdeelmodel. In het voorjaar van 2015 zal dit verdeelmodel gereed komen en zal bekend worden wat de budgettaire gevolgen voor de gemeente Utrecht zullen zijn.

2.4 ADVIES REKENKAMER OVER ‘CONTROLEGAT’

De rekenkamer heeft de wettelijke taak onderzoek te doen naar “de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het bestuur gevoerde bestuur” (art. 182, lid 1 Gemeentewet).² De rekenkamer rapporteert aan de gemeenteraad, om hem in zijn kaderstellende en controlerende rol te ondersteunen.

De Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK) en G4-rekenkamers constateerden dat gemeenten (in toenemende mate) kerntaken laten uitvoeren door op afstand geplaatste en/of externe (markt)partijen. De onderzoeksbevoegdheden van de rekenkamer zijn bij deze partijen onvoldoende geborgd. Hierdoor kan de eigen oordeelsvorming van de rekenkamer over de beleidsprestaties en de ondersteuning door de rekenkamer van de controlerende taak

² De onderzoeksbevoegdheid van de rekenkamer is vastgelegd in artikel 183 van de gemeentewet. De rekenkamer heeft ook onderzoeksbevoegdheden bij instellingen buiten de gemeente, bijvoorbeeld: openbare lichamen en gemeenschappelijke regelingen (artikel 184 lid 1a van de gemeentewet).

van de gemeenteraad worden belemmerd. De relaties die de gemeente aangaat in het sociale domein, zoals met zorginstellingen, zijn hiervan een voorbeeld. Dit fenomeen wordt het ‘controlelegat’ genoemd.

De NVRR stuurde over dit probleem een brief aan de gemeenteraden³. Deze brief is, met een oplegnotitie van de Rekenkamer Utrecht, besproken in vergaderingen van de subcommissie Controle en Financiën (3 maart 2014; 2 juni 2014; 6 oktober 2014). De rekenkamer stelt in de oplegnotitie oplossingen voor om de onderzoeksbevoegdheden van de rekenkamer weer in lijn te brengen met de veranderde uitvoeringspraktijk van gemeentelijke kerntaken. Die oplossingen waren gericht op 1) subsidieontvangers, 2) opdrachtnemers bij leveringen en/of diensten en 3) verbonden partijen.

Het college van B&W adviseerde positief over de punten 1 en 3, maar negatief over punt 2 waarin de rekenkamer een bepaling voorstelde in de Algemene Voorwaarden van de gemeente Utrecht. Het college beargumenteerde dat de voorgestelde bepaling niet juridisch afdwingbaar is. De subcommissie Controle en Financiën vond de signaalwerking en het appèl op opdrachtnemers om in voorkomende gevallen mee te werken aan rekenkameronderzoek echter van dusdanig belang, dat zij instemde met het advies van de rekenkamer.

De Rekenkamer Utrecht stelde vervolgens een raadsvoorstel op ter agendering in de commissie Mens & Samenleving. Het argument van het college kreeg daarin een plek door de medewerking aan rekenkameronderzoek bij een inkooprelatie wel op te nemen in de algemene voorwaarden, maar op vrijwillige basis te laten plaatsvinden.

Actuele stand van zaken

Het raadsvoorstel is besproken in de commissievergadering Mens & Samenleving van dinsdag 17 februari 2015. Toen is opnieuw gediscussieerd over de juridische houdbaarheid van het expliciteren van de onderzoeksbevoegdheden van de rekenkamer in de ‘Algemene Voorwaarden van de gemeente Utrecht voor overeenkomsten voor leveringen en/of diensten’.

Mede naar aanleiding van de discussie in de commissievergadering Mens & Samenleving op 17 februari heeft de Rekenkamer Utrecht – samen met de andere rekenkamers van de G4 - besloten juridisch advies in te winnen. In afwachting van dit advies trok de rekenkamer het raadsvoorstel tot nadere kennisgeving in.

Er werd een opdracht uitgezet naar de juridische houdbaarheid van een bepaling in algemene inkoopvoorwaarden. Deze opdracht is uitgevoerd door twee hoogleraren aan de VU. De rekenkamer zal de uitkomsten verwerken in het raadsvoorstel. De rekenkamer verwacht het aangepaste raadsvoorstel in mei opnieuw aan de commissie Mens & Samenleving te kunnen aanbieden voor behandeling.

³ NVRR. Brief aan de gemeenteraden (d.d. 8 november 2013).

2.5 OVERIGE ACTIVITEITEN IN 2014

NVRR

De Rekenkamer Utrecht is lid van de Nederlandse Vereniging voor Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRR). De rekenkamer participeert in de netwerken van de NVRR om kennis en ervaring uit te wisselen. Jaarlijks organiseert de NVRR een congres voor lokale rekenkamers, waaraan wij vaak een bijdrage leveren.

Lokale rekenkamers

De rekenkamer werkt regelmatig samen met de rekenkamers van de andere grote steden. Een voorbeeld in 2014 was het onderzoek naar de transformatie van de jeugdzorg en het adviestraject over het ‘controlelegat’.

Ook is er in G4 rekenkamerverband een gezamenlijke inzet op kwaliteitstoetsing -en verbetering.⁴

Algemene rekenkamer

Er is ook regelmatig afstemming (ook in G4 rekenkamer verband) met de Algemene Rekenkamer en dan met name als de AR de opdracht krijgt effecten van rijksmaatregelen op het lokale beleid te onderzoeken.

Gepubliceerde artikelen

Judith de Jonge en Floris Roijackers, 2014. *Sturing op adequate jeugdhulp tegen verantwoorde kosten. Buurteams en huisartsen. Samenwerking in de kinderschoenen*. In: TPC Onderzoek, december 2014, p. 34-38.

Mario van den Berg en Sylvia van Leeuwen, 2015. *Onderzoek Utrechtse Rekenkamer. Nog geen garantie voor goede zorg*. In: Jeugd en Co, jaargang 9, nr. 1, p. 32-33.

⁴ Het kader hiervoor is het Kwaliteitshandvest van de rekenkamers van Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht en de Randstedelijke Rekenkamer (van de provincies Flevoland, Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht). *Kwaliteitshandvest*. Den Haag, 20 juni 2012.

3 VOORUITBLIK OP 2015

3.1 INLEIDING

De Rekenkamer rondt in 2015 het onderzoek Muziekpaleis af (zie paragraaf 3.2).

Daarnaast is er ruimte voor nieuwe onderwerpen (zie paragraaf 3.3).

Vóór de start van nieuw onderzoek stellen wij een onderzoeksplan op, dat wij toezenden aan de raad. Op dat moment kan de raad nog inbreng geven voor het onderzoek. De onderzoeksplannen van lopend onderzoek vindt u op onze website: www.utrecht.nl/rekenkamer.

3.2 ONDERZOEK MUZIEKPALEIS TIVOLI VREDENBURG

Het Muziekpaleis heeft de ambitie hét concertpodium van Utrecht te zijn voor klassieke muziek, pop, jazz en cross-over. Het nieuwe gebouw is een niet te missen baken in het stationsgebied. TivoliVredenburg is op 21 juni 2014 officieel geopend. TivoliVredenburg is een belangrijke partner van de gemeente om haar culturele doelstellingen te bereiken. De gemeente is op verschillende manieren betrokken bij het Muziekpaleis en TivoliVredenburg: als bouwheer, eigenaar van het gebouw en ‘huisbaas’, als subsidieverstrekker, garantie- en kredietverlener en als vergunningverlener.

De rekenkamer voerde in 2014 onderzoek uit naar Muziekpaleis TivoliVredenburg. Dit onderzoek is in de loop van 2014 gepauzeerd om prioriteit te geven aan de afronding van twee andere onderzoeken, namelijk klachtbehandeling en jeugdzorg (zie hoofdstuk 2). In november 2014 is het onderzoek hervat. De planning is het rapport direct na het zomerreces te publiceren, zodat de raad er zijn voordeel mee kan doen bij de begrotingsbehandeling.

De hoofdvraag van het onderzoek is als volgt:

Wat zijn de beleids- en financiële risico's van het Muziekpaleis voor de gemeente Utrecht en in hoeverre beheerst de gemeente deze risico's?

Onderzoeksvragen:

- 1 Welke beleidsdoelen en financiële doelen heeft de gemeente Utrecht geformuleerd om de samenwerking met de stichting Muziekpaleis vorm te geven?
- 2 Welke relaties bestaan er tussen de gemeente Utrecht en de stichting Muziekpaleis (bestuurlijk, beleidsmatig en financieel)?
- 3 Wat zijn de beleids- en financiële risico's voor de gemeente Utrecht die voortvloeien uit de relaties met de stichting Muziekpaleis, in meerjarig perspectief?
- 4 Hoe heeft de gemeente de sturing, beheersing, verantwoording en toezicht ten aanzien van deze relaties geregeld (het governance-arrangement)? Is dit arrangement toereikend om de beleids- en financiële risico's (zo mogelijk) te beheersen?

- 5 Is de raad op de hoogte van de beleids- en financiële risico's (juist en volledig beeld) en de wijze waarop de gemeente Utrecht deze wil beheersen?

De rekenkamer wil de raad in positie brengen op dit complexe dossier, ook met het oog op de door het college voorziene evaluatie in 2016 van de huur- en subsidierelatie tussen de gemeente en de stichting Muziekpaleis.

Looptijd van het onderzoek Muziekpaleis (inclusief ambtelijk en bestuurlijk wederhoor): november 2014 (doorstart) – september 2015. Publicatie: na zomerreces 2015.

3.3 NIEUWE ONDERWERPEN 2015

In het najaar van 2014 heeft de rekenkamer een lijst opgesteld met mogelijke onderwerpen voor nieuw onderzoek en kort verkennend onderzoek uitgevoerd om na te gaan welke van deze onderwerpen het meest relevant zouden zijn voor nieuw onderzoek. Daarnaast vroeg zij aan de raadsfracties welke onderwerpen hun voorkeur zouden hebben voor de onderzoeksprogrammering 2015 van de rekenkamer. In een bijeenkomst met de gemeenteraad op 4 november 2014 zijn vervolgens de in totaal 17 onderwerpen besproken.

Naar aanleiding van eigen verkenning en de bijeenkomst met de raad heeft de rekenkamer de volgende twee onderwerpen op de shortlist staan voor nieuw onderzoek:

- ◆ Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), waarbij als afbakening gedacht kan worden aan nieuw gedecentraliseerde taken en/of het thema langer zelfstandig wonen.
- ◆ Re-integratie en werkloosheid, waarbij ook aandacht zal zijn voor het scheppen van banen bijvoorbeeld door economische stimuleringsmaatregelen van de gemeente.

De uiteindelijke keuze wanneer welk onderwerp te starten en het bepalen van de uiteindelijke afbakening van de onderzoeksvragen zal op een later moment plaatsvinden.

De rekenkamer wil de gemeenteraad optimaal ondersteunen in haar controlerende en kaderstellende rol. Dit doen wij met diepgaand onderzoek. Maar wij zijn ook gespitst op andere vormen of producten waarmee wij de raad effectief kunnen ondersteunen. Bijvoorbeeld door in kort tijdsbestek onderzoek uit te voeren dat leidt tot een rapportage in briefvorm, of door in te haken op urgente actuele ontwikkelingen. In 2015 zullen wij de opties om de raad ook op andere manieren van dienst te kunnen zijn verder verkennen.

4 FINANCIËN REKENKAMER UTRECHT

Financieel overzicht (in €)	Begroting 2014	Realisatie 2014	Begroting 2015
Personeelskosten staffbureau	308.000	306.00	310.000
Honorering leden	41.000	23.000	41.000
Bureaunkosten	19.000	13.000	18.000
Uitbesteed werk	7.000	-	6.000
TOTAAL	375.000	342.000	375.000

TOELICHTING

De realisatie in 2014 laat een onderschrijding met € 33.000 ten opzichte van de begroting zien.

- ◆ De post Honorering leden is onderschreden. Oorzaak is dat de rekenkamer geen voorzitter had van maart 2014 t/m december 2014. Kosten voor werving en selectie zijn betaald uit het budget van de griffie.
- ◆ De post Bureaunkosten is onderschreden. Het scholingsbudget is niet benut (reservering van 2% personeelskosten). Andere kostensoorten zijn: ontwerp en drukkosten, bijeenkomstkosten, lidmaatschap NVRR; reiskosten; kantoorbenodigdheden; representatie; afscheid van de voorzitter; stagevergoeding.
- ◆ Wij hebben in 2014 geen werk uitbesteed.

Het totaalbudget van de rekenkamer in 2015 is exact gelijk aan 2014 (€ 375.000). Gemeentebreed is er geen indexering toegepast.

BIJLAGE 1 PUBLICATIES REKENKAMER UTRECHT 2010-2014

ONDERZOEKSRAPPORTEN 2014

- ◆ *Jeugdhulp in Ontwikkeling. Een onderzoek naar de decentralisatie van de jeugdzorg in Utrecht* (23 september 2014).
- ◆ Brief G4-rekenkamers aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal (23 september 2014). *Onderzoek G4-rekenkamers naar de voorbereiding invoering decentralisatie jeugdzorg.*
- ◆ Brief G4-rekenkamers aan de G4-gemeenteraden (23 september 2014). *Onderzoek G4-rekenkamers naar de voorbereiding invoering decentralisatie jeugdzorg.*
- ◆ *Lessen van ongenoegen. Een onderzoek naar klachtbehandeling door de gemeente Utrecht.* (17 juli 2014).

ONDERZOEKSRAPPORTEN 2013

- ◆ *Subsidieverstrekking - wordt gevolgd. Vervolgonderzoek subsidies en leefbaarheidsbudget* (29 oktober 2013)
- ◆ *Wet Houdbare Overheidsfinancien. Rekenkamerbrief.* (24 mei 2013)
- ◆ *Een lange adem. Een onderzoek naar de organisatievernieuwing van de gemeente Utrecht* (28 februari 2013).

ONDERZOEKSRAPPORTEN 2012

- ◆ *Signalen uit de openbare ruimte. Een casusonderzoek naar het onderhoud van de openbare ruimte door de gemeente Utrecht* (13 juni 2012).

ONDERZOEKSRAPPORTEN 2011

- ◆ *Geen vuiltje aan de lucht. Een onderzoek naar de aanpak luchtkwaliteit van de gemeente Utrecht* (21 juni 2011).
- ◆ Brief G4-rekenkamers aan de vaste kamercommissie Infrastructuur en Milieu van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (21 juni 2011). *Onderzoek G4-rekenkamers naar luchtkwaliteitsbeleid.*
- ◆ *De Masterplannen meester. Een onderzoek naar het onderwijshuisvestingsbeleid van de gemeente Utrecht* (14 april 2011).
- ◆ Rekenkamerbrief *Gerrit Rietveld College* (14 april 2011).

ONDERZOEKSRAPPORTEN 2010

- ◆ *Maak werk van bijstand - wordt gevolgd. Vervolgonderzoek naar het re-integratiebeleid van de gemeente Utrecht* (28 oktober 2010).
- ◆ *Wordt gevolgd 2010. Zes onderzoeken van de Rekenkamer uit de periode 2006-2009 getoetst op resultaat* (1 september 2010).
- ◆ *Leefbaarheidsbudget Utrecht. Een onderzoek naar de doelgerichtheid en de resultaatverwachtingen* (juli 2010).

OVERIGE PUBLICATIES

- ◆ *Kwaliteitshandvest Rekenkamers*. Uitgave van Rekenkamer Metropool Amsterdam, Rekenkamer Den Haag, Randstedelijke Rekenkamer, Rekenkamer Rotterdam en Rekenkamer Utrecht (20 juni 2012).
- ◆ Bijdrage aan *Handreiking van de NVRR over re-integratieonderzoek door rekenkamers* (2011).
- ◆ *Over plussen en minnen...* Informatiebrochure / Reglement van orde voor de werkwijze van de Rekenkamer Utrecht. Herziene uitgave (februari 2011).

BIJLAGE 2 PERSONELE BEZETTING

Overzicht personele bezetting en mutaties in de periode 1 januari 2014 – 1 april 2015

LEDEN REKENKAMER UTRECHT

- ◆ Peter van den Berg (voorzitter).
Met ingang met 1 januari 2015
- ◆ Therèse van den Hurk (voorzitter).
Periode 12 juni 2014 - 1 juli 2014
- ◆ Watze de Boer (voorzitter)
Tot 1 maart 2014
- ◆ Hans van den Broek (lid)
- ◆ Gerard Bukkems (lid)

STAF REKENKAMER UTRECHT (3,6 fte)

- ◆ Mario van den Berg (senior onderzoeker)
- ◆ Maaïke van Elteren (senior onderzoeker)
- ◆ Sylvia van Leeuwen (senior onderzoeker).
Gedetacheerd vanaf 15 mei 2014
- ◆ Joop van der Zee (senior onderzoeker)
Tot 1 maart 2014
- ◆ Gerth Molenaar (secretaris / hoofd staf).
Gedetacheerd vanaf 1 april 2015
- ◆ Floris Roijackers (secretaris / hoofd staf).
Tot 1 april 2015